

Fossombronia fimbriata Paton in Nederland

Jurgen Nieuwkoop

J.A.W. Nieuwkoop. *Fossombronia fimbriata*, an hepatic new to the Netherlands. During the 1996 Autumn meeting on Schiermonnikoog *Fossombronia fimbriata* Paton has been collected. It is the first record outside the British Isles.

Een van de excursies tijdens het najaarsweekend op Schiermonnikoog in 1996 bracht ons naar de 'Reddingsweg' (Van Tooren 1999). In de berm van de Reddingsweg zijn plaatselijk vochtige, zandige verdichte plekjes te vinden. De meeste hiervan bleken enkele *Bryum*-soorten en *Leptobryum pyriforme* te herbergen, maar plaatselijk waren fraaie levermospioniervegetaties over enkele vierkante meters aanwezig. Ik heb hier langdurig zitten peuteren, hetgeen naast *Riccardia incurvata* en *Fossombronia incurva* ook resulteerde in enkele plantjes *Haplomitrium hookeri*. Het Mijtermos was bekend van enkele plekjes op Schiermonnikoog (voor het laatst in 1972) en op Terschelling (1984) (Gradstein & Van Melick 1996). Een lichte verdenking dat deze soort verzameld was, rees nog in het veld, hetgeen niet gezegd kan worden van een levermosje dat pas thuis onder de binoculair ontdekt werd.

Het betreft een klein levermos met dikke, in ciliën gedeelde bladen, paarse rizoïden en typerende 'Fossombronia-antheridiën': goudgele knikkertjes, duidelijk zichtbaar in de bladoksels. Zo'n *Fossombronia* kennen we in Nederland niet, maar Jean Paton beschreef in 1974 voor de Britse eilanden *Fossombronia fimbriata* (Paton 1974). Nadere studie en briefwisseling wezen uit dat het inderdaad om dezelfde soort gaat. Het is de eerste vondst van *Fossombronia fimbriata* buiten Groot-Brittannië (Preston 1991, Smith 1990). Een wat uitgebreider artikel voor een wetenschappelijk tijdschrift is in voorbereiding. Het materiaal is overigens uiterst schaars: één mannelijke plant en twee zeer jonge steriele plantjes.

Het is opmerkelijk dat het biotoop op de vindplaatsen in Groot-Brittannië en dat op Schiermonnikoog zo goed overeenkomt: vochtige zandige grond langs paden. Nog typischer is het dat ook op de Britse eilanden *Haplomitrium hookeri*, *Riccardia incurvata* en *Fossombronia incurva* frequente begeleiders zijn. Het atlantische karakter van de Waddeneilanden wordt hiermee wel bevestigd.

Materiaal

Fossombronia fimbriata Paton. Herb. J. Nieuwkoop 96179. Schiermonnikoog, Reddingsweg. km-blok 2-36-44. 21-9-1996. Vochtige verdichte plekjes op zandpad.

Literatuur

- Gradstein, S.R. & H.M.H. van Melick 1996. De Nederlandse levermossen en hauwmossen.
- Paton, J.A. 1974. *Fossombronia fimbriata* sp. nov. J. Bryol. 8: 1-4.
- Preston, C.D. 1991. In: M.O. Hill, C.D. Preston & A.J.E. Smith, Atlas of the Bryophytes of Britain and Ireland.
- Smith, A.J.E. 1990. The Liverworts of Britain & Ireland.
- Tooren, B.F. van. 1999. De mossen van Schiermonnikoog. Buxbaumiella 48: 5-14.

Figuur 1

Fossombronia fimbriata: a. vrouwelijke plant; b. mannelijke plant; c. blad; d. blad met vegetatieve knoppen en rizoïden; e. sporentetraëder. Afbeeldingen uit Paton 1974.